Κ. ΤΟΠΧΑΡΑ

Ι ΠΟΝΤΙΚΙ ΚΕ ΔΙΜΟΤΙΚΙ ΚΕ Ι ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΙΣ ΤΕΛΕΦΤΕΑΣ

ΕΚΔΟΣΙ „ΚΟΜΥΝΙΣΤΙ"
ΡΟΣΤΟΒ-ΔΟΝ 1931

Κ. ΤΟΠΧΑΡΑ

Ι ΠΟΝΤΙΚΙ ΚΕ ΔΙΜΟΤΙΚΙ
ΚΕ
Ι ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΙΣ ΤΕΛΕΦΤΕΑΣ

ΕΚΔΟΣΙ „ΚΟΜΥΝΙΣΤΙ“
ΡΟΣΤΟΒ-ΔΟΝ 1931

К. ТОПХАРА

Понтийский диалект, димотика и преподавание последней

ИЗДАНИЕ

Греческого Издательства „КОММУНИСТИС“

С.-К. Крайлит № 77 Ст. В 114х162 Тир. 1000

Ростов-Дон. Тип. греч из-ва „Коммунистис“ Зак. 345

* * *

Μια απτις μεγαλίτερες δισκολίες που παρυσιάζετε ος πρόβλιμα άλιτο μπροστα σ'όλυς εκίνυς που διδάσκυνε τι διμοτικι σε πεδια που μιλυν τιν ποντικι ίνε: με πια μέθοδο να διδαχτι ι διμοτικι για νά'νε ι διδασκαλία-τις πιο αποτελεζματικι κε καρποφόρα. Βέβεα ι ποντικι δεν κσεπερνα τα σίνορα τις διάλεχτυ κε δεν αποτελι ιδιέτερι γλόσα, έχι όμος αρκετες σιμαντικες διαφορες απο τι διμοτικι, πυ κάνυνε τιν εκμάθισι τις τελεφτέας δισκολότερι κάποτε κε απο τιν εκμάθισι μιας κσένις γλόσας. Γιατι ος τόρα ι διδασκαλία τις διμοτικις στυς ποντιόφονυς περιοριζόντανε σκεδον αποκλιστικα στιν αντικατάστασι τυ λεκσιλόγιυ τις ποντικις πυ δε σιφονύσε με τις διμοτικις, με το λεκσιλόγιο τις τελεφτέας κε στι σχολιάτικι εκμάθισι τον κανόνον τις γραματικις. Αν προστέσυμε κοντα σ'άφτα κε τιν ασίνιδι αφομίοσι τις φτονκολογίας τις διμοτικις, έχυμε μπροστά-μας τον πόντιο πυ σινίθος χορδόνετε πος έμαθε να μιλι κε να γράφι τι διμοτικι. Ι παρατίρισι πάνο στα γλοσικα φενόμενα, ι παραβολι κε ι σίνκρισί-τυς πυ ίνε ο μόνος ασφαλιζμένος δρόμος στι σπυδι μιας γλόσας ίνε σε μας μέθοδο άγνοστι ος τα τόρα.

Γιαφτο βλέπυμε ακόμα ποντίυς ενγράματυς να μιλύνε με μεγάλι εφχέρια κε υπςεγάδιαςτα τι ροςικι ςτιν οπία ίνε αφτοδίδαχτι κε να ςκοντάπςυν ότα μιλύνε τι διμοτικι, πυ καλα ίτε κακα ιδίετερα τινε ςπύδαςαν. Εδο βέβεα φτέι κε ι βαβιλονία το γλοςον πυ ίχαμε, όχι όμος ολιγότερα κε ι ςκολαςτικι μέθοδο τις ςπυδις.

Μαθένοντας τιν κςένι γλόςα ο πόντιος όλα, όςα ακύι τυ ίνε νέα κε δεν ςινκρύοντε με άλα γνοςτα, γιάφτο κε τα εντιπόνετε αμέςος· ενο, μαθένοντας τι διμοτικι ςινάντα κάτι παρόμια με κίνα πυ κςέρι κε πυ ίνε βαθια αποτιπομένα ςτι μνίμι-τυ· για να δεχτι το νέο χρίαζετε βαθια κατανόιςι τις διαφορας αφτυ τυ νέυ προς το παλεο κε ςιςτιματικι εκςάςκιςι ςτιν αντικατάςταςι τυ δέφτερυ απο το πρότο. Μάφτο δε θέλυμε να πύμε πος μια κςένι γλόςα ίνε ςτον πόντιο εφκολότερι απο τι διμοτικι. Απεναντίας μάλιςτα· τι διμοτικι ι πόντιι πάντα εφκολα τιν κυτςομάθεναν· ποτε όμος τέλια δεν τιν ίκςεραν ενο μια κςένι γλόςα αςίνκριτα διςκόλοτερι τι μαθένανε, κατορθόνανε να τι μάθυνε τέλια. Κι αφτο γινόντανε κιρίος, επιδι ι μέθοδο τις διδαςκαλίας ίτανε ςκολαςτικι κε διότι ι ποντικι δεν αποτελι κςεχοριςτι γλόςα κε ι διαφορές-τις απτι διμοτικι δεν ίνε χτιπιτες κε ολοφάνερες. Ένας αγράματος πόντιος πυ εμαθε ι γύλα ςτι διμοτικι λέγετε λεμος κε το ρύζο-πέφτο, θάπορίςι πολι, όταν θα πι τι φράςι ςτο „λεμό-ςυ δεν έπεςε„ κε ο κατομερίτις δε θα τον καταλάβι ίτε αν το μαιταπ κάνι μαιτάπι κε δεν τον καταλαβένι. Δε θα απορίςι όμος ο ίδιος αγράματος, αν δεν κςέρι ροςικα, γιατι δεν τον καταλαβένι ο ρόςος πυ δεν κςέρι κε κίνος τα ελινικα. Όλα αφτα τα λέμε για να δίκςυμε πος ι διμοτικι ςτον πόντιο ίνε

δικί-τυ γλόςα· έφκολα τι μαθένι έχι όμος, όπος κε παραπάνω αναφέραμε, ςιμαντικες διαφορες απτιν ποντικι.

Για να τι ςπυδάςι τέλια χριάζετε να προςέχςι αφτες τες διαφορες. Το διβλιαράκι λιπον αφτο προοριζμο έχι: να ιποδίκςι τες ςιμαντικότερες διαφορες τις ποντικις απο τι διμοτικι κε να δόςι μερικες μεθοδικες οδιγίες για τι διδαςκαλία τις τελεφτέας.

ΜΕΡΟΣ Α.

Ι ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΙΣ ΠΟΝΤΙΚΙΣ ΑΠΤΙ ΔΙΜΟΤΙΚΙ

ΦΤΟΝΚΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Ενας πόντιος πολι καλίτερα κε εφκολότερα απο ένα κατομερίτι μπορι να προφέρι κε τις πιο δίςκολες λέκςες τον κςένονε γλοςον, γιατι ιδιάλεχτό-τυ έχι όλυς ςχεδον τυς κςένυς, φτόνκυς. Κε εκι όπυ ο κατομερίτις γιράςκι στι Ροςία κε δεν μπορι να προφέρι το ч, το ш, το щ, κε άλα, ο πόντιος απτιν προτι φορα με μεγάλι εφκολία θα τα προφέρι έτςι, όπος κε ο ρόςος.

Ι φτόνκι χ κε ς τις διμοτικις ςε οριζμένες περίπτοςις προφέροντε ος CH.

λ. χ. χέρι CHερ χερετο CHερετο.
χίλια CHιλια (κε ο αριθμος κε τα χίλι)
χήρα CHέρα (χήρα το η = ε)
} χ = CH

ςκεπαζω CHκεπάζο
ειςέρχετε εCHκέρτε
ςκυλαζι CHκιλάζ
άςχημος αCHκεμος
} ς = CH.

Ι ποντικι το ςίμπλεγμα το φτόνκον ςφ δεν ανέχετε κε ακολυθόντας απόλιτα τον κανόνα τον άιχον κςακολυθιτικον το δέφτερο φτόνκο τυ ςιμπλέγματος φ. μετατρέπι στον αντίςτιχο-τυ άιχο π.

λ. χ. αςφαλίζο αςπαλίζο.
ςφυνκίζο ςπονκίζο

Σ ι μ ί ο ς ι. Δε ςιμένι πυ ι ένια δε ςιμπίπτι ολότελα κε στο πρότο παραδιγμα.

Ο άτριφτος υ στιν ποντικι έχι διατιρίςι τιν αρχαικί-τυ προφορα ου.

λ. χ. ζυμόνω	ζουμόνο.	υ=ου.
τυμβος	τουμπι.	
ςυμόνω	ςουμόνο.	
αὗτος	αουτος.	

Ο αρχέος άτριφτος η κατα κανόνα ςχεδον έγινε ε

λ. χ. κῆπος κεπιν
τηρῶ τερο
μηνῶ μενο
ἠγάπηςα εγάπεςα

ΤΙΠΙΚΕΣ (ΓΡΑΜΑΤΙΚΙΣ) ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Ο κςεπεζμος των άτριφτων

Ι καταλιχτικι άτριφτι στα κλιτα μέρι τυ λογυ (υςιαστικα επίθετα κε ρίματα) ίνε χαραχτιριςτικο γνόριζμα τις διμοτικις. Ι ποντικι, αποκόφτι τυς καταλιχτικυς άτριφτυς όχι βέβεα όλος διόλυ, αλα αρκετα

ΣΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

αρς. ον.	ὁ χαςάπης	ο κaςάπς
	ὁ αράπης	ο αραπς
	ὁ δεςπότης	ο δεςποτς

το πεδιν *τι* πεδι τα πεδία *τι* πεδίον.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΝ ΚΛΙΣΙ ΤΟΝ ΥΣΙΑΣΤΙΚΟΝ

Πολα ονόματα ιςοςίλαβα τα κάνι ανιςοςίλαβα (αταβιζμος) όπος τα αρχέα τριτόκλιτα.

λ. χ.	ο λύκος	ο *λίκον*	τι *λίκονος*
	ο ςκύλος	ο *σηκίλον*	τι *σηκίλονος*
	ο Δίμος	ο *Δίμον*	τι *Δίμονος*

Όςα ονόμα αποκόφτυν το καταλιχτικό-τυς άτριφτο ςτιν ονομ. δεν πέρνυν τον καταλιχτικο άτριφτο τις γενικις.

λ. χ.	ο αραπς	τ' αραπ
	ο καβαλαρτς	τι καβαλαρ.

Ι πλιθιντικι κατάλιξι τον αρς. κε θιλικον ιςοςίλαβον ες ινε άγνοςτι ςτιν ποντικι, πυ τιν απορίχνι, ενο ςτα ανιςοςίλαβα τι διατιρι.

λ. χ. Ι στρατιοτ, ι κοζακ, ι πεδαντ, ι γινεκ κ.τ.λ.

Τι γεν. τυ πλιθιντικυ αποφέβγι κε ι ποντικι όπος κε ι διμοτικι, όταν όμος έχι τιν ανάνκι-τις τινε λέγι χορις περιςτροφες· αρέςκετε όμος ςτιν κατάλιξι *ιον* αντι *ον* ςτάρςενικα κε ςτα θιλικα.

λ. χ. τι πεδαντ*ιον*, τι γινεκ*ίον*, ὁ καβαλάρης ο καβαλαρτς (το ς τς).

θιλ. ον.	ή κόρη	ι κορ	
	ή χάρη	ι χαρ	(το χάριζμα)
υδ. ον.	το πηγάδι	το πεγαδ	
	το μαράζι	το μαραζ	
	το κουνόπι	το κονοπ	
	το κουτάλι	το κυταλ	

ΣΤΑ ΡΙΜΑΤΑ

Το δεφτερ. πρ. τυ ενεςτότα

πλέκεις	πλεκς
κλώθεις	κλοθτς

Το τρίτο εν. κε πλ. πρ. τυ ενεςτότα

πλέκει	πλεκ
κλώθει	κλοθ
πλέκουνε	πλέκνε
κλώθουνε	κλόθνε

Ι ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΝ ΚΛΙΣΙ ΤΥ ΑΡΘΡΥ

Το άρθρο ςτιν ποντικι κλίνετε όπος κε ςτι διμοτικι. Διαφέρι μονάχα ι γενικι τυ εν· κε πλ. αρ. πυ κε ςτα τρία γένι κε τυς διο αριθμυς ίνε ι ιδια.

λ. χ. ο πςομας τι πςομα ι χορετ τι χορετίον
ι θάλαςα τι θάλαςας ι γινεκ τι γινεκίον

ΣΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Τα επίθετα πυ τελιόνυν ςε *ον* κε ίνε οχςίτονα δε ςκιματίζυν τι γενικι ςε ονος όπος τα υςιαςτικα.

Ι διαφορά-τυς απτα όμιά-τυς τις διμοτικις ίνε μονάχα ο καταλιχτικος άτριφτος τις ον. *ν* ενο τις διμοτικις ίνε ς.

λ.χ. ο κακο*ν* τι κακ*υ*

ο ζαροτο*ν* τι ζαροτ*υ*

ο στραδο*ν* τι στραδ*υ*

Τα προπαροκςίτονα όμος σκιματίζοντε όπος κε τα ύςιαςτικα ανιςοςίλαβα.

λ.χ. ο άδικο*ν* τ' άδικο*νος*.

ο άκαρδο*ν* τ' άκαρδο*νος*.

ΣΤΙΣ ΑΝΤΟΝΙΜΙΕΣ.

Ι αποκοπι τον καταλιχτικον άτριφτον τον αποκομένον τίπον το χτιματικον αντονιμίον μυ (μ'), ςυ (ς') κε τ (ατ') μπερδέβι ιδιέτερα τυς πόντίυς στιν εκμάθιςι τις διμοτικις.

Εκι πυ ι κατομερίτες λένε!

Ο πατέρας-μυ, ο πατέρας-τυ, ο πατέρας-ςυ. Ι πόντιι λένε: ο πατέρα-μ, ο πατέρα-ς, ο πατέρας-ατ (αφτυ). Ο πατέρας έτςι επόμενο για τον κατομερίτι διλόνι μονάχα το πρόςοπο, ενο για τον πόντιο διλόνι ςινάμα κε το χτίτορα διλ. ο πατέρα-ς(υ). Γιαφτο ακύομε κάπιυς πόντιυς «γραματιζόμενυς» να ςολικίζυνε λέγοντας «ελινικότερα» ο πατέρα. Ο ςολικιζμος αφτος στεγάστικε κε στο αναγνοστικο τυ Σάδοφ ο *πάπα*. Το ς στον ενικο αριθμο κοντα στα ονόματα στυς πόντιυς ίνε διλοτικο τυ χτίματος.

Ο πόντιος ότα λέγι ο φίλος, ο άνθροπος, ο άροςτος, ο θάνατος ενοι πάντοτε ο φίλος-ςυ, ο άνθροπός-ςυ, ο άροςτός-ςυ, ο θάνατός-ςυ κε τα ονόματα χορις τι χτιματικι αντονιμία τα λέι ο φίλον, ο άνθροπον, ο θάνατον, ο άροςτον.

Σίμ. Μερικες φορες για να κςεχορίςυμε το χτίτορα λέμε στιν ποντικι κε ο φίλος-ςυ, ο άνθροπός-ςυ κ.τ.λ.

ΣΤΑ ΡΙΜΑΤΑ

Ι ποντικι έχι λιγότερυς χρόνυς απτι διμοτικι. Αντι τον τεςάρον περαζμένον: Παρατατικο, αόριςτο, παρακίμενο κε ιπερςιντέλικο έχι μονάχα τυς διο πρότυς· λίπυν ολότελα ι διο τελεφτέι. Γιαφτο ι χριςιμοπίιςι-τυς κε απο τον ενγράματο έλινα πόντιο γίνετε ςπάνια. Ο λόγιος πόντιος κςέρι τυς δια αφτυς χρόνυς μονάχα απτι γραματικι· στο γραφτο κε προφορικό-τυ λόγο δεν τυς μεταχιρίζετε.

Ι ποντικι έχι ένα μονάχα μέλοντα: τον κςακολυθιτικο· λίπι ολότελα ο ςτιγμικος. Γιάφτο ακύμε ακόμι κε ενγράματυς να λένε.

Θα πιγένο στο ςπίτι αντις θα πάγο.
θα τρόγο „ θα φάγο.
θα έρχομε „ θα έρθο.

Ι ποντικι διατίριςε τι χρονικι άφκςιςι

λ.χ. αχπάνο έχπανα (το ε ίνε το η τον αρχέον)
ανίγο ένιγα
αγαπο εγάπανα.

Ο σκιματιζμος τυ παρατατικυ τον οκςιτόνον τις ενεργ. μορφις στιν ποντικι.

Ι διμοτικι τον παρατατικο τον οκςιτόνον τις ενεργ. μορφις σκιματίζι με τις κατάλικςες *ύςα* κε *αγα*.

λ.χ. αγαπύςα ί αγάπαγα.

Ο πρότος τίπος ίνε ο πιο σινιθιζμένος· ενο ο δεφτέρος ίνε μάλον ιδιοματικος. Με το δέφτερο όμος τίπο σιφονι ο τίπος τις ποντικίς με μονι τι διαφορα ότι αντις *γ* έχι *ν*.

λ.χ. εγάπ*ανα*, ετίμ*ανα*, ετραγόδ(*α*)να κ.τ.ρ.

Μια ανομαλία παρυςιάζι κε το πρότο πλ. πρ. τυ ενεςτότα κε παρ. τις παθ. μορφις. Αντι **όμαςτε** ι ποντικι λέι **ύμες**.

λ.χ. χτί(ζ)υμες αγαπίυμες κ.τ.ρ.

Επίςις ο παθ. αρ. αντις τυς θίκα έχι τιν κατάλικςι *θα* κε *τα*.

λ.χ. θιμέθα (θιμίθικα)
επλέχτα (πλέχτικα)

Ι ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΝΙΖΜΟ.

Ι διμοτικι τονίζι τρις μονάχα σιλαβες απο τι λίγυςα: λίγυςα, παραλίγυςα κε προπαραλίγυςα. Ι ποντικι — τονίζι κε τιν τέταρτι σιλαβι: τιν προπροπαραλίγυςα σαν να πύμε λ.χ. εράεβαμε, έτρογαμε, έπεζαμε.

Σ ι μ ί ο ς ι. Γιαφτο ι σιλαβικι άφκςιςι ε διατιρίθικε ςόλα τα ρίματα τις ποντικις.

Κε αφτο πυ λέγανε ένκλιςι: ότα διλ. προςκολύντανε ςτο όνομα ι χτιματικι αντονιμία κε το προπαρακςίτονο όνομα προιγύνταν έπερνε νέο τόνο ςτι λίγυςα κε πυ γίνετε ακομι κε τόρα ςτι διμοτικι ςτιν ποντικι δε ςιβένι.

λ.χ. ςτι διμοτικι λέμε ο άνθροπός-μυ

ςτιν ποντικι λέμε ο άνθροπος-ςιμ (εμυν) με ένα τόνο.

Τα *ια*, *ιε*, *ϊο*, πολι σπάνια αποτελύνε δίφτονκο ςτιν ποντικι, γιατι πάντα ςκεδον τονίζετε το *ι* λ.χ. Τα πεδία, τιρανίετε, το χορίον.

Ι ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙ ΣΙΝΤΑΚΣΙ

Ο προδιοριζμος με γενικι αντι να ακολυθι το ιποκίμενο πυ προζδιορίζι, όπος γίνετε ςτι διμοτικι, απεναντίας προιγίτε.

λ.χ. Τι πεδι τα χαρτία αντι τα χαρτια τυ πεδιυ.
Τι Κόςτι τόςπιτ ,, Το ςπίτι τυ Κόςτι.
Τι Τραπεζύντας ι ανθροπ αντι ι ανθροπ τι Τραπεζύντας.

Το ιποκίμενο πιο ςιχνα ακολυθι το ρίμα.

λ.χ. επέραν τα πεδία έναν χαρτιν.

Σιμ. Με τα παραπάνο παραδίγματα δε θέλυμε να βγάλυμε κανόνα απόλιτο, αλα λέμε εκίνο πυ ςινιθίζετε πιο πολι.

Δεν ιπάρχι ςιφονία τυ επιθέτυ με το υςιαςτικο πάντοτε.

λ.χ τρανον πέτραν ιπςιλον πόρταν.

Εδο το επίθετο δε ςιφονι με το υςιαςτικο ςτο γένος όπος απετι ο κανόνας τις διμοτικις.

Α θα προςέκςυμε, θα δύμε πος αφτο γίνετε μόνο ςτα άπςιχα υςιαςτικα. λ. χ. τα επίθετα τρανον κε ιπςιλον δεν μπορύμε να τα χριςιμοπιίςυμε έτςι κε ςτα έμπςιχα υςιαςτικα: νίφι κε γινέκα.

Δε θα πύμε τρανον νίφε, αλα ι τρανέςα ι νίφι
ιπςιλο γινέκα „ ιπςιλέςα ι γινέκα.

Ι αςιμφονιςία αφτι επιθέτυ κε υςιαςτικυ φένετε ακόμι περιςότερο ςτες αντονιμίες. Πριν να πύμε όμος γιαφτι, ας πύμε για τι θέςι τον αντονιμιον ςτο λόγο. Ι προςοπικες αντονιμίες ςτι διμοτικι προπορέβοντε· εκςέρεςι κάνυν ι προςταχτικες φράςες όπυ ακολυθυν τα ρίματα.

λ.χ. Μυ ίπε, ςυ ίπα, τον ίδα, αλα πές-μυ, πές-τυ. Στιν ποντικι ι προςοπικες αντονιμίες πάντοτε ακολυθυν.

Ίπε-με, ίπα-ςε, ίδα-τον.

Μεγάλο κόπο κάνι ο πόντιος για να κςεμάθι το δικό-τυ τρόπο κε να μάθι το νέο· Ακόμι περιςότερο εμποδίζετε απο τιν κάπια έμφιτι τάςι τις αςινφονίας επιθέτυ κε υςιαςτικυ. Γιάφτο πολι ςιχνα κςεχνα το γένος τυ προςόπυ, όταν το αντικαταςτένυν με τιν αντονιμία κε αν ίνε αφτο γένος θιλ. ί κε υδετέρυ το κάνι αρςενικυ.

λ.χ. Το πεδι έπεςε κε ο πατέρας τον εμάλοςε.

Ι χτιματικες αντονιμίες λέγυντε με τον ακέριο-τυς τίπο κε απτι διμοτικι μεταφράζυντε. Σινίθος ακυς κε τυς ενγράματυς ακόμι να λένε το ιδικό-μυ βιβλίο,

ι δικιά-μυ ιδέα, εχι πυ πρέπι να πύνε μονάχα: το βιβλίο-μυ ι ιδέα-μυ (διμοτ). Μεταφράζυν όμος απτιν ποντικι: τέμον το βιβλίον τεμον ι ιδέα κ.τ.ρ.

Το ιποκίμενο στιν ποντικι σινιθέστερα ακολυθι το ρίμα λ. χ. εγίρισαν τι σκολι τα πεδια. Αντις τα πεδια τυ σκολιυ γιρίσανε (διμοτικι)

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΛΕΧΤΙΚΟ

Αν εκσερέσυμε τιν καταπλιχτικι πλιονοπσιφία το λεκσον πυ ίνε αφτες πυ ίνε κε στι διμοτικι με τι διαλεχτικι φτονκολογικι κε καταλιχτικί-τυς διαφορα, ι ποντικι έχι κε πολες λέκσες τυρκικες. Αφτες ίνε κιρίος πυ αναφέροντε στι διίκισι λ. χ. ο μιχταρτς, ο ζαπτιες, τέμπλάκια κ. τ. ρ.

Ι Καρσιότες, αφτες τις λέκσες τις λένε ροσικα, ο σταρσινας, ο στράζνικον, ναλόγια κ. τ. ρ.

Μερικες αρμένικες λ. χ. Ταν, πασκιταν, τσυχαβελ. Αρχέες ελινικες λ. χ. ποδεδιζο (πόδες ίζο-κάθυμε στα πόδια-παρακαλο) στερέα (στερέομα) χάταλον (αυταλον-μορο), Μερικες λέκσες τις ποντικις έχυνε διαφορετικι σιμασία στι διμοτικι λ. χ. τσακόνο στιν ποντικι σιμένι σπάνο, ενο στι διμοτικι τον πιάνο χορις να το περιμένι.

ΜΕΡΟΣ Β.

ΜΕΘΟΔΙΚΕΣ ΟΔΙΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΙΣ ΔΙΜΟΤΙΚΙΣ ΣΤΥΣ ΠΟΝΤΙΟΦΟΝΥΣ

ΤΑ ΕΦΟΔΙΑ ΤΥ ΔΑΣΚΑΛΥ ΓΙΑ ΤΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΙΣ ΔΙΜΟΤΙΚΙΣ

α) Ο δάςκαλος πρέπι να ίνε γλοςολογικα ενγράματος.

Ι παρατίριςες πάνο στα φενόμενα τις γλόςας, όπος ίχαμε αναφέρι κε παραπάνο, ίνε το ασφαλέςτερο μέςο για τι ςπυδί-τυς. Γιάφτο εκίνος πυ θα καθοδιγίςι τις παρατίριςες αφτες, διλ. ο δάςκαλος, πρέπι να ίνε καταρτιζμένος όπος δίποτε για μια τέτια δυλια. Προτ'απόλα ο ίδιος πρέπι νάχι κςεκαθαριζμένι αντίλιπςι πάνο ςόλα αφτα τα γλοςικα φενόμενα.

Ετςι μονάχα θάποφίγι τα ςινιθιζμένα λάθια το μεθόδονε ςτι διδαςκαλία τις γλόςας, πυ τις περιςότερες φορες πιγί-τυς έχυν τι θολι αντίλιπςι για τα γλοςικα φενόμενα ί τιν πλέρια άγνια. Πρεπι ο δάςκαλος λιπον, το κςαναλέμε, νάχι κςεκάθαρι ιδέα για τιν υςία ενος τόςο ςοβαρυ κε ανεχτίμιτυ για τον άνθροπο φενομένυ, τι γλόςα. Πρέπι να καταλάβι καλα όλυς τυς νόμυς πυ κιβερνυν τι γλόςα τυ ανθρόπυ. Πρέπι πρότ'απόλα ο ίδιος να νιόςι τι ζοι αφτις τις γλόςας κε να οδιγίςι τυς μαθιτες-τυ μόνιτυς να αποκαλίπςυν αφτι τι ζοι ςόλι-τυς τιν έκφανςι με

έρεβνα κε παρατίρισες μεθοδικα βαλμένες. Τότε, κε μόνοτότε, το κσερο, πλ'χτικο κε άνοστο μάθιμα τις γραματικις οπος εχι καταντίσι θα γίνι εφχάριστο κε ενδιαφερτικο. Για να γίνι όμος αφτο πρέπι ο δάσκαλος νάνε οποσδίποτε γ λ ο σ ο λ ο γ ι κ α ε ν γ ρ ά μ α τ ο ς.

β) Πρέπι ο δάσκαλος να κσέρι καλα τιν ποντικι.

Ο δάσκαλος πρέπι να διμιουργίσι τέτιυς όρυς μες στιν τάκσι, όστε ι ομιλία το μαθιτόνε νάνε απαρέτιτο στιχίο τις οργάνοσίς-τυς. Ο μαθιτις στο σκολιο πρέπι να γίνι πιο ομιλιτικος, γιατι έτσι θα γίνι κε πιο κινονικος. Διστιχος όμος σε μας πολες φορες κε ομιλιτικι μαθιτες γίνυντε αμίλιτι κε ι κινονικι ακινόνιτι. Κι αφτο γιατι μόλις πατίσυν το κατόφλι τυ σκολίυ ακυν πος ι γλόσα πυ μιλύνε ίνε βάρβαρι, χιδέα, πρόστιχι. Αφτι έργυντε να μάθυν *ελενικα* κε να κσεχάσυν τα χοριάτικα.

Αφτιν τιν ιδέα τυς εμβάζυν όχι μόνο ι γονίς-τυς αλα κε ο δάσκαλος κε αφτι ι σίντροφί-τυς.

Γελα ο σιντροφός-τυς, όταν λένε κάτι στι διάλεχτό-τυς κοντα στο δάσκαλο. Τυς μαλόνι κε ο δάσκαλος αν ίνε «προοδεφτικος» κε αν όχι τυς βρίζι. Το πεδι κε αν θέλι, δεν μπορι ακόμι να μιλίσι τι νέα γλόσα πυ σπυδάζι κε αποφασίζι: νάνε αμίλιτο μπροστα στο δάσκαλο αφυ άλος τρόπος δεν ιπάρχι ί το πολι περιορίζετε σε λακονικες ερότισες κε επιγραματικες απάντισες. Μια τέτια κατάστασι ίνε ι πιο ανόμαλι.

Ο δάσκαλος πρέπι νάφίσι το πεδι να εκδιλοθι όπος, μπορι γλοσικα καλίτερα. Πρέπι να δόσι στο πεδι να καταλάβι πος ι γλόσα-τυ δεν ίνε πρόστιχι κε βάρβαρι, αλα ίνε γλόσα τις *μιονοψιφίας* κε πρέπι να μάθι τι γλόσα

τις *πλιονοπςιφίας* (τι διμοτικι). Πρέπι να καταντίςι εςτιτες στο πεδι τις διαφορες τις μιανις απο τιν άλι κε να διεφκολίνι τι ςπυδι κε το διονον. Γιατι κε τις διο πρέπι να ςπυδάζυν ςτιν πρότι περίοδο τις μόρφοςίς-τυς. Μα προτ' απὂλα πρέπι να ςπυδάςι κε να κςέρι καλα κε τις διο ο ίδιος ο δάςκαλος.

Ιςος μερικι να παρακςενεφτυν ακύοντάς-μας να ςιςτένυμε τι ςπυδι τις ποντικις. Φαντάζυντε πος τιν κςέρυνε.

Εμις όμος ότα λέμε να τι ςπυδάςυνε δεν έχυμε ιπόπςι πος πρέπι να μάθυνε να τι μιλύνε. Κςέρυμε πος τι μιλύνε. Μα τι μιλυν κε ι αγράματι χορις να τινε μελετίςυν. Ι δάςκαλι όμος πρέπι να κςέρυνε καλα το μιχανιζμό-τις για να μπορέςυνε να τονε παραβάλυνε με το μιχανιζμο τις διμοτικις, πυ θα διδάκςυνε ςτυς μαθιτες. Αλιος ι μαθιτες θα μάθυνε μια διμοτικι πυ θάνε όπος ι εχτρί-μας λένε: ποντικι διμοτικι. Θα ομιλίςυνε διλ. τι διμοτικι με φραςεολογία πολες φορες τις ποντικις.

γ) Πρέπι ο δάςκαλος να ιπολογίςι τιν επίδραςι τις ροςικις.

Με τι ςκολαςτικι μάθιςι πυ περνάμε δεν μπορύμε να διακρίνυμε κε να απομακρίνυμε πολες φορες τιν επίδραςι τον κςένονε γλοςον. Εδο ςε μας τιν επίδραςι τις ροςικις. Για τιν επίδραςι αφτι γράπςαμε άλοτε ςένα φίλο τυ „Κομυνιςτι" Ι επίδραςι αφτι αποτέλεζμα τις γλοςολογικις ανεπάρκιας ίνε παραπολι μεγάλι. Α δε θα παρθύνε μέτρα αςφαλος θα φτάςυμε ςε μια τέτια κατάςταςι πυ όςι γράφυνε, θα γράφυνε μονάχα για τον εαφτό-τυς

κε για κίνυς πυ κσέρυνε ροςικα κε διαβάζυν τις ροςικες τις φράςες με ελινικες λέκςες γραμένες. Λ. χ. λίγο ακόμι κε τα άρθα θα λιζμονιθυν ολότελα, γιατι ι ροςικι δεν έχι άρθρα κε ι μεταφραςτές-τις πιςτι, με τιν κιριολεκςια τις λέκςις, φοβύντε να τα βάλυνε ςτιν ελινικι μίπος «διαςτρέπςυν» το νόιμα. Ιπάρχυν περιπτόςις πυ κε ι ελινικι δε μεταχιρίζετε άρθρα. Αφτο γίνετε ότα μιλύμε αόριςτα για πρόςοπα κε πράγματα.

Ι μεταφραςτες όμος τις ροςικις ςιςτιματικα αοριςτολογυν. Κε τί να πύμε για τις φράςες «ςτέκετε το ζίτιμα „τα προβλίματα πυ ςτέκοντε μπροςτά-μας" „ ςιςτιθίκαμε με τιν παραγογι" κε τυς άλυς ροςιζμυς πυ ίνε ςτιν ιμεριςία διάτακςι.! Ο δάςκαλος πρέπι αφτα να τα διακρίνι κε να τα καταπολεμίςι να τα κςεφυρνίζι κε να τα καθιερόνι με το κίρος-τυ

Σε πιά γλόςα πρέπι να ςινενοιθύνε ι μαθιτες κε ο δάςκαλος, όταν προτογνορίζοντε.

Μερικι έχυνε τιν ιδέα πος μια κε καθιερόςαμε τι διμοτικι ςτα ςκολιά-μας, ι ποντικι πρέπι νάπαγορεφτι. Ιπάρχυν όμος κε ι αντίποδες το φανατικον αφτον «διμοτικιςτον» εκίνι πυ θέλυν τιν αχαλίνοτι εκδίλοςι το μαθιτόνε ςτιν ντόπια-τυς διάλεχτο. Ινε όμος κε άλι πυ τι μεταρίθμιςι τις γλόςας τιν πίραν ος καθιέροςι τις ςαλατοπίιςις: λίγα ςτι διμοτικι, λίγα ςτιν ποντικι, άλα ςτιν τυρκικι κε μερικα ςτι ροςικι ίνε γιάφτυς μια κατάςταςι ομαλότατι. Κε κςεχνυν όλι αφτι ί δεν κσέρυνε ότι ο δάςκαλος πρέπι να έχι ιπόψι-τυ διο πράγματα. Πιος ίνε ο ςκοπός-τυ κε πια ίνε τα μέςα πυ θα τονε διεφκολίνυνε ςτιν επιτιχία τυ ςκοπύ-τυ.

Κε ότα ςκέφτετε, πος ο ςκοπός-τυ πρέπι να ίνε ι διδαςκαλία τις διμοτικις πύ ίνε ι κινι γλόςα κε ι ποντικι διάλεχτο ίνε μια πραγματικότιτα ςτο πλέςιο τις οπίας ι διδαςκαλία αφτι θα γίνι, πρέπι κατα τι γνόμι-μας να ενεργίςι ος εκςις: Να επιτρέπι ςτα πεδια να εκδιλοθυν όπος μπορύνε καλίτερα· ενοίτε πος αφτο ςτιν αρχι. θα γίνι ςτιν ποντικι· να πολεμίςι τι ςτραβι ιδέα πυ κυβαλυν ι μαθιτες απτο ςπίτι πος ι ποντικι ίνε βάρβαρι· να καλιεργίςι μέςα-τυς τιν ιδέα πος ι ποντικι δεν ίνε πρόςτιχι αλα ίνε διάλεχτο μιας μικρις μιονοπςιφίας κε ότι ίνε ανάνκι να μάθυνε τιν κινι γλόςα πυ ίνε ςίνχρονα κε διάλεχτο τις πλιονοπςιφίας. Ο ίδιος ο δάςκαλος πρέπι να μιλίςι πάντα ςτι διμοτικι. Μια διμοτικι όμος προςιτι ςτα πεδια χριςιμοπιόντας τις κινες λέκςες τις διμοτικις κε ποντικις με τι φτονκολογία κε τον τίπο τις διμοτικις ςε φράςες απλα διατιπομένες. Αν ίνε ανάνκι να πι μια λέκςι πυ ι διμοτικι τι λέι ολότελα διαφορετικα, λέι κε τιν αντίςτιχι ςτιν ποντικι· φροντίζι όμος αφτο να μι γίνι ςιχνα ςένα μάθιμα.

Με το παράδιγμά-τυ ο δάςκαλος, μιλόντας τι διμοτικι κε επίκερα παροτρίνοντας τυς μαθιτές-τυ ςε τύτο, θα τυς εμφιτέπςι τιν ιδέα πος ι γλόςα-τυς ίνε ιδεόδικι, ςτιν οπία αφτι πρέπι να τίνυν. Μάφτον τον τρόπο επιβάλι τι γλόςα-τυ όχι όμος αφθέρετα βίεα κε τιρανικα.

Τα πεχνίδια, τα τραγύδια, τα πιίματα κε ι απανι κελίες θα κάνυνε τα πεδια νάγαπίςυνε ακόμι πιο πολτιν κινί-μας γλόςα, πυ θα τυς φανι ςτιν αρχι λιγάκι περίεργι.

ΣΕ ΠΙΑ ΓΛΟΣΑ ΠΡΕΠΙ ΝΑ ΜΙΛΙΣΥΝ Ι ΜΑΘΙΤΕΣ ΤΟΝ ΑΝΟΤΕΡΟΝ ΤΑΚΣΕΟΝ.

Ότι ίπαμε παραπάνο δεν πρέπι να χρισιμέπσι ος κανόνας για όλα τα χρόνια τις διδασκαλίας.

Αλάζυν ι όρι πρέπι νάλάκσι κι ο δάσκαλος τι μέθοδό-τυ. Τα πεδια πια σινιθίσανε τι νέα γλόσα, μάθανε τυς κιριότερύς-τις νόμυς, αποχτίσανε πλύτο λεχτικο αρκετο για σινενόισι κε ίνε ανάνκι αφτες τις γνόσες-τυς να τις εφαρμόσυνε στι ζοι· πρέπι λιπον να μιλίσυν κε να γράφυνε στι γλόσα αφτι *ιποχρεοτικα* πια. Αφτο δε θα πι πος δε θα δισκολεφτύνε, πος δε θα κάνυνε λάθια, μα πρέπι να νιόσυν πρότα πος ότι μαθένυν ίνε για τι ζοι κε δέφτερο ι επιτιχίες στι ζοι αποχτύντε με *αγόνα* πυ μορφι μόνο αλάζι στις διάφορες περίπτοσες, ίνε όμος αφτος ο ίδιος υσιαστικα παντυ. Εδο ι διάλογι, τα δραματάκια, ι απανκελίες, ι οργανομένες σιζίτισες ι ομιλίες στις σινεδρίασες, τα προτόκολα, ι έτισες, τα προσκλιτίρια. ι εφιμερίδα τυ τίχυ θα ίνε τα μέσα τις κατοχίροσις το θεοριτικόνε γνόσεον.

Πρέπι ο δάσκαλος να διορθόσι αμέσος όλα τα λάθια τυ μαθιτι; Ίσος θα ίταν περιτο να μιλίσυμε γιάφτο το ζίτιμα για λόγυς εδνόιτυς. Μα ανανκαζόμαστε να παραμένυμε λιγάκι κε σάφτο, επιδι κσέρυμε τι μεγάλι προθιμία το δασκάλο-μας σε τέτιες περίπτοσες πυ επιζιτι τι διόρθοσι όλον το λαθον αμέσος. Όταν ο δάσκαλος επιμένι να διορθόσι όλα τα λάθια διαμιας, δε θα διορθόσι *ποτες* κανένα. Χριάζετε κάπια μέθοδο σάφτο το ζίτιμα. Πρότα πρέπι τα λάθια να ιπολογίσι, να τα τακσινομίσι

κατόπιν, κε νάργίςι τιν καταπολέμιςί-τυς ςιςτιματικα κε επίμονα ος ότυ θα τα κςεριζόνι τελιοτικα.

Τότε προχορι ςτο κςερίζομα τον άλον.

ΠΙΑ ΙΝΕ ΤΑ ΛΑΘΙ ΠΥ ΠΡΕΠΙ ΝΑ ΠΟΛΕΜΙΣΙ ΣΤΙΝ ΑΡΧΙ ΚΕ ΠΙΑ ΚΑΤΟΠΙ.

Τα λάθια πυ πρέπι να πολεμίςι ςτιν αρχι ο δάςκαλος ίνε τα φτονκικα κε μερικα τιπικα. Αφτα πολι εφκολότερα διορθόνυντε με τι βοίθια τυ δαςκάλυ λ. χ. τέτια εμις θεορύμε: cΗκίζο=ςκιζο cΗερετο =χερετο (φτονκικα) το cΗερ=χέρι, (φτονκικο κε τιπικο ςινάμα) μαcΗερ=μαγέρι κ. τ. λ. αργότερα διςκολότερες τυ ίδυς-τον: πεδία=πεδια (προφορα το δίφτονκον), ςκολία ςκολιο κ. τ. ρ. Αφτες τες διαφορες ςιγνα τις νιόθυνε μονάχι-τυς όχι μόνο ι μικρι, αλα κε ι μεγάλι τόςο καλα, όςτε πολες φορες ποντικες αποκλιςτικα λέκςες τις λένε με φτονκολογία κε τιπικο τις διμοτικις με τιν ιδέα ότι μιλύνε διμοτικι λ. χ. το μαιτάπι (το κορόιδο ςτι διμοτικι). Στι δέφτερι τάκςι τα πεδια πρέπι να κςέρυν πια τι ςινφονία τυ επιθέτυ κε υςιαςτικυ κε λάθια ςαν αφτο λ. χ. μικρον πόρταν δεν πρέπι να κάνυνε. Τι ςίνκριςι να κάνυνε με τι λεκςύλα *πιο* κε όχι *άλο* λ. χ. πιο καλος κε όχι άλο καλος. Να χριςιμοπιίςυνε το ςίδεζμο κε αντις τυ *πα* λ. χ. κε ο Δίμος αντις ο Δίμος πα.

Στις ανότερες τάκςες πρέπι να κςέρυνε τι ςίνταχςι καλα κε νάποφίγυνε πια τέτια λάθια: τιν κατάχριςι τον προςοπικον αντονιμιον μπροςτα ςτα ρίματα εγο θέλο, εςι ςκίζις κ. τ. ρ. Πρέπι να κςέρυνε. Τι ςοςτι χρίςι τυ προςδιοριςμυ με γενικι. Να τονίςυνε ορθα. Να βάλυνε

μπροστα απτο ρίμα τιν προσοπικι αντονιμία. Να μπορέσυνε να χρισιμοπιίσυνε σοστα τυς χρόνυς, παρακίμενο, ιπερσιντέλικο, μέλοντα στιγμιέο κε τιν επιριματικι μετοχι, τρέχοντας, πέζοντας κ. τ. ρ.

Οσον αφορα τις λέκσες πρέπι να διδαχτύνε να περισιλέγυν σε ιδιέτερα τετράδια—λεκσιλόγια τις νέες λέκσες πυ μαθένυνε. Να καλιεργιθι στυς μαθιτες ι καλι αφτι σινίθια πυ κε στο μέλο πολι θα τυς οφελίσι.

Δεν ίνε ακατόρθοτο να μάθυνε τα πεδια να μιλίσυνε κε να γράφυνε τι διμοτικι στα 5 χρόνια τις Ι βαθμίδας.

Ι διμοτικι ίνε απτις εφκολότερες εβροπαικες γλόσες. Ι ορθογραφία-τις έχι απλυστεφτι με τι μεταρίθμισι. Ι ποντικι δεν ίνε κσένι ίνε μιά-τις διαλεχτο.

Ι δισκολίες πυ παρυσιάζι ι διδασκαλία τις πρότις πιγάζυν απο τιν αμάθια κε το αμεθοδολόγιτο τον ιδικον απο μια μερια κε απτιν άλι απτι μεγάλι φτόχια το βιβλιοθικό-μας, όσες ιπάρχυν, κε τιν έλιπσι τον αναγνοστικον κε άλον βιβλίον. Αν ι αντικιμενικες έλιπσες θα λίπσυν κε ι δάσκαλί-μας δε θα εργαστυν έκσο απτο πλάνο τις πραματικότιτας, διδάσκοντας διλ. θα πάρυν ιποπσι τις διαφορες τις ποντικις κε διμοτικις κε θα κσέρυν πυ να στρέπσυν τιν προσοχί-τυς όσες φορες ι μαθιτές-τυς σφάλυνε, τότε ι εκμάθισι τις διμοτικις στα 5 χρόνια τις Ι βαθμίδας δεν ινε πρόβλιμα δίσλιτο.

Γιάφτο σιστένυμε στυς δασκάλυς-μας να σπυδάσυνε τιν ποντικι κε τι διμοτικι κε να περισέπσυνε τις μεθοδικές-τυς γνόσες με κατάλιλα έργα κε στο εκδοτικό-μας να βγάλι περισότερα βιβλια.

ТІМІ 5 коп.

ЦЕНА 5 коп.